

Ķermenis un miesa: fenomenoloģiskais skatījums uz ķermeni

Māra Grīnfelde

Rīgas Stradiņa universitāte, Humanitāro zinātņu katedra, Latvija

Ievads. Cilvēka ķermenis vēsturiski ir bijis refleksijas priekšmets atšķirīgu filozofisko tradīciju ietvaros un dažādu jautājumu kontekstā. Šī pētījuma ietvaros tiks sniegts ieskats 20. gadsimta sākumā izveidojušās fenomenoloģiskās tradīcijas pieejā ķermenim, kuras ietvaros iedibinātais nošķīrums starp ķermeni (*Körper*) un miesu (*Leib*) paskaidro un ļauj vienas teorijas ietvaros apvienot gan izpratni par ķermeni kā ārēji novērojamu lietu citu lietu starpā (trešās personas perspektīva), gan izpratni par miesu kā subjektīvi pieredzēto ķermeni (pirmās personas perspektīva).

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir, balstoties vācu fenomenologa Edmunda Huserla (*Husserl*) un franču fenomenologa Morisa Merlo-Pontī (*Merleau-Ponty*) uzskatos, sniegt ieskatu ķermeņa izpratnē fenomenoloģiskās pieejas ietvaros, uzrādot šīs pieejas stiprās puses. Tas tiks īstenots, veicot gan Huserla fenomenoloģijā atrodamā nošķīruma starp ķermeni un miesu analīzi, gan Merlo-Pontī fenomenoloģijā atrodamā miesas jeb dzīvā ķermeņa (*le corps vivant*) pamatstruktūru izvērtējuma analīzi.

Rezultāti. Miesa fenomenoloģiskajā pieejā izsaka sajūtu pieredzi, izejot no pirmās personas perspektīvas, savukārt ķermenis tiek izprasts kā no sajūtām abstrahēta, novērojama lieta citu lietu starpā pasaulē, ko mēs pieredzam, izejot no trešās personas perspektīvas. Balstoties šajā trešās personas perspektīvā, kas paredz abstrahēšanos no miesas, mēs varam veidot dažādas teorijas par ķermeni – kāda ir tā daba, no kā tas sastāv, kā tas funkcionē utt. Citiem vārdiem sakot, ķermenis, pēc fenomenologu domām, vienmēr jau paredz teorētisku uzslāņojumu jeb priekšstatus par tā dabu (vai tie balstītos dabaszinātņu idejās, socioloģijā vai noteiktos filozofijas virzienos), savukārt miesa izsaka teorētisko uzslāņojumu nepastarpinātu tiešu sajūtu pieredzi. Šī sajūtu pieredze ir divpusīga, proti, tā ir sajušana, kas sajūt sajusto, paverot iespēju pievērst uzmanību gan sajušanai, gan sajustajam priekšmetam, kas dots caur sajušanu. Brīdī, kad sajustais priekšmets tiek abstrahēts no sajušanas, caur kuru tas ir dots, tas kļūst par teorētisku abstrakciju jeb ķermeni. Nošķīrums starp ķermeni un miesu tiek izteikts arī ar nošķīrumu starp objektu, kas mums pieder (ķermenis), un iemiesotu subjektu, kas mēs esam (miesa).

Secinājumi. Fenomenoloģiskais skatījums uz ķermeni (ķermeņa un miesas nošķīrums) sniedz gan priekšrocības, kas skar teorētisku jautājumu risinājumus (ķermeņa un gara attiecību problēmu), gan priekšrocības, kas skar praktisku jautājumu risinājumus, jo atkarībā no tā, kā tiek izprasts ķermenis, mainās arī dažādas prakses, kuras vērstas uz ķermeni, tostarp arī medicīnas prakse.